

SEMESTEROPPGAVE POL2012 HØST 2021

NTNU Dragvoll

Oppgave

- 1) Senterpartiet are now on their way back into the Norwegian government. A core part of their political program is supporting domestic agriculture. From a political economy perspective, should Norway protect its agricultural sector? Why? Why not?

Silje Dragset Maalen
siljedm@stud.ntnu.no

Introduksjon

I denne oppgaven skal jeg bruke et politisk økonomisk perspektiv for å se på om det er en positiv eller negativ ting at Senterpartiet ønsker proteksjonisme i Norges landbruk, og jeg skal bruke empiri og teori for å diskutere hvorfor.

Empiri og teori

Politisk økonomi

Politisk økonomi er et begrep som brukes for å beskrive hvordan regjeringers politikk har en økonomisk påvirkning, og er en gren under sosiale studier som viser forholdet mellom individer, regjeringer og offentlig politikk. Det brukes også til å se på hvordan økonomiske teorier fungerer i den virkelige verden.

Proteksjonisme

Proteksjonisme er beskyttelsespolitikk som skal sørge for at produsenter i et land får mindre konkurranse fra andre produsenter i andre land, dette kan være høye tollsatser på import av varer fra fattige land med lav pris på varen til et land med sterk økonomi hvor varen koster mer. Proteksjonisme brukes altså på konkurrerende varer som kan produseres i et land men også importeres, for eksempel epler i Norge kan beskyttes fra spansk konkurranse siden Spania har lavere lønnsnivå og dermed billigere epler, ved å ha høy toll på epler fra utlandet.

EU og EØS

EUs landbrukspolitikk dekker både mat og handel og ligger under CAP (Common Agricultural Policy). CAP sørger for subsidiering til bøndene innenfor EU slik at de som tjener minst har en stabil og i viss grad rettferdig inntekt. Innad i EU er det regelverk som skal sørge for rettferdig konkurranse, og det gis unntak på at for eksempel epler ikke må ha samme kilopris i alle landene da både Sverige som er et relativt velstående land og Polen som er litt mindre velstående kan dyrke og selge epler uten at de blir underpriset i Sverige eller

overpriset i Polen. Siden Norge ikke er medlem av EU men EØS gjør dette at handels-, bistands-, toll-, og landbrukspolitikken til EU ikke gjelder for Norge.

Norges landbrukspolitikk

I Norge dannes landbrukspolitikk ved at medlemmene av næringsorganisasjoner i landbruket og Stortinget møtes for å sette opp en jordbruksavtale som blir gjeldende i en fastsatt tidsperiode. Landbrukspolitikken skal sikre at distriktene ikke dør ut og at det blir mindre sentralisering og store gårder med masseproduksjon i stedet for mindre lokalprodusenter som kan spesialisere seg på ett produkt og får subsidier fra Staten for å gjøre det.

SPs landbrukspolitikk

Senterpartiet vil ha proteksjonisme fordi det sikrer norske arbeidsplasser og det de mener er den tryggeste og reneste maten i verden. De skriver i sitt partiprogram at import av mat som kan dyrke i Norge er «dårlig klimapolitikk og direkte usolidarisk», de er også imot antibiotikabruken og sprøytemidlene som benyttes i utlandet og bruker dette som argument for at norsk matproduksjon skal styrkes.

Diskusjon

Når det gjelder proteksjonisme er dette noe som har vært et tema siden merkantilismens dager, proteksjonisme fører til høyere inntekt for produsentene da de slipper konkurranse som presser ned prisene, Staten får høyere inntekt fordi de får tollpenger fra importørene, samtidig som høye lokale priser påvirker konsumenter negativt. Dette ser man er fordelaktig for de som får inntektene, men proteksjonisme koster andre i kjeden penger. Det er ikke bare konsumenten som påvirkes negativt ved slik politikk, land som lever av eksport er naturlig nok i stor grad avhengig av å få solgt varene sine og hvis andre ikke vil kjøpe så bidrar dette til å holde lønnsnivå i disse landene nede. Grunnet dette lave lønnsnivået har Norge valgt å ikke kreve toll på import av jordbruksvarer fra de 52 fattigste landene i verden (regjeringen, 2020), og på tabellen nedenfor kan man se hva som er de ulike tollvernskategoriene:

Høg toll	Moderat toll	Full importkonkurranse	
Kjøtt	Poteter	Bakevarer	Mineralvann
Meieriprodukter	Grønnsaker	Pizza, pai	Tropisk frukt og grønt
Korn	Frukt og bær	Syltetøy	Sukker
Egg		Supper, sauser	Ris, mais, soya
Sensitive produkt	I norsk sesong	Sjokolade	Kaffe, te
		Iskrem	Skin, huder
		Bearbeida jordbruksvarer	Tollfritt

(regjeringen, 2020).

Som man kan se er den høye tollen på produkter Norge selv klarer å produsere store nok mengder av ift. forbruk, og tollfrihet på varer som ikke er essensielle eller man rett og slett ikke kan produsere selv grunnet Norges kalde klima som ris og sukker. Samarbeidet med EU gjennom EØS har gjort at Norge kan åpne opp for ekstra import av varer vi normalt selv kan produsere hvis det skulle bli underskudd, da settes tollsatsen ned slik at konsumentene ikke sitter med hele regningen og kan sees på som subsidier til kunden.

Josling skriver om proteksjonisme i agrikultur, og han sier at gjennom 60 år med proteksjonismepolitikk i industriland har ført til at vi har en stor mengde med handelsreguleringer som hindrer markedstilførsel. Utviklingsland derimot har ifølge Josling beskattet eksportvarer og latt subsidiert salg av importerte varer holde prisene nede i hjemlandet. Nå er ikke Norge et utviklingsland, men dette viser til at norsk proteksjonisme kan gå ut over andre.

“The cost of such policies has been high, both in terms of distorted resource allocation and consumption patterns and in their deleterious effect on the level and stability of world market prices.” (Josling, 1993, s.211)

Ifølge Anderson er det mulig at folk og regjeringer i industrialiserende økonomier kan føle seg mer usikre på mat siden gårdssektorene deres blir mindre konkurransedyktige (fordi andre land «sperrer» grensene for import av mat) mens mat- og fôrbehovet vokser. En fortsatt vekst i deres landbruksbeskyttelse kan ikke utelukkes, selv om internasjonale matpriser holdes høye. Dette vil heve deres innenlandske priser på matvarer i økende grad over prisene ved deres grenser, og undergraver dermed matsikkerheten for alle deres husholdninger bortsett fra de som er nettoselgere av mat (Anderson 2015). Dette viser også at industrilands proteksjonisme kan gå ut over utviklingslands økonomi både for bøndene personlig, og landets BNP.

Pasour skrev allerede på 80-tallet om nedgangen i amerikansk eksport av jordbruksprodukter grunnet andre lands tollbarrierer. Eksport er meget viktig for amerikansk økonomi og tollbarrierene er til hinder for at den skal være stabil eller voksende. Han beskriver også en iboende motsetning mellom subsidiering av innenlands produksjon og fri internasjonal handel, noe som også gjelder Norge da norske bønder får subsidiering og Norge samtidig skal ta del i et fritt verdensmarked.

“Without rigid import controls, consumers would undermine domestic price support programs by substituting lower priced imports for price-supported products [...]”
(Pasour, 1986)

Dette sitatet viser nettopp det som ble tatt opp i empirien, uten proteksjonisme som høy toll fører til at domestiske produsenter blir priset ut av markedet. Pasour skriver også om GATT-avtalen (forløperen til WTO- verdens handelsorganisasjon) som både USA og Norge er medlem av og setter grenser for hvor strenge importrestriksjoner et land kan ha. GATT globalt fungerer som EU når det gjelder frihandel og tollbarrierer, og skal stimulere økonomi gjennom økt eksport og import.

Anderson i samarbeid med Martin og van der Mensbrugghe beskriver hvordan proteksjonisme og subsidier i industriland presser ned internasjonale priser på jordbruksprodukter, og forteller at i en GATT rapport ble det fremstilt tall for mellom 1950tallet og 1980tallet demonstrerte nettopp dette. Nedenfor ser man at utviklingsland mister insentiv til å produsere jordbruksvarer grunnet dette:

“Meanwhile, the governments of many developing countries directly taxed their farmers, overvalued their currency and pursued import-substituting industrialization by restricting imports of manufactures. Together, those measures strongly discouraged agricultural production in developing countries (Krueger et al., 1988, 1991).” (Anderson, Martin og van der Mensbrugghe, 2013)

Som SP tar opp i partiprogrammet sitt så skaper jordbruk både inntekter og arbeidsplasser, utstyret som bøndene bruker må produseres av noen og produktene som skal bearbeides om til andre varer skaper også arbeidsplasser, for eksempel melk som skal gjøres om til rømme eller yoghurt. Dette er positivt for Norges BNP og arbeidstakere i landet. Samtidig fører dette som vi har sett til at prisene presses internasjonalt, dette er kanskje positivt for de som har lav inntekt og da får råd til å kjøpe produktene, men for de som mister inntekt er det en svært negativ side ved proteksjonismen. Spørsmålet er om man skal passe på sine egne arbeidstakere eller de som bor i andre land.

Gjennom både GATT/WTO og EØS er det store begrensninger for hvor proteksjonistiske Norge kan bli uten konsekvenser, EU kan stenge markedet og stanse import fra Norge fordi vi har såpass høye tollsatser at vi priser oss ut, samtidig kan det føre til at vi ikke får samme tilgang på handel fra EU og at prisene blir høyere. Norges eksport til EU er mye lavere enn importen fra handelsorganet, og forskjellen har økt etter BREXIT. Derfor kan en høy proteksjonisme føre til negative konsekvenser i det lange løp.

Konklusjon

Uten en grad av proteksjonisme hadde produktene som sett i tabellen hatt lavere toll, som hadde ført til at norske bønder hadde tapt store penger da Norge ikke er med i EU. Dette hadde igjen kunne ført til at næringen hadde nær dødd ut i landet. Proteksjonisme er som vi har sett en positiv ting kortsiktig for næringen i landet, og det kan samtidig ha en negativ

effekt langsiktig- hvis Norge kjører løpet for hardt. Klarer man å finne en balanse, som det ser ut til å være med regler på hva som har høy toll og hva som er tollfritt så skal en mindre grad av proteksjonisme være utelukkende positivt. Derfor bør Norge satse på en lav og regulert grad av proteksjonisme.

Litteratur

Anderson, K. (2015), *Chapter 17 - Trends and Fluctuations in Agricultural Price Distortions*, Science Direct, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/B9780128003473000170>

Anderson, K., Martin, W., og van der Mensbrugghe, D., (2013), *Chapter 13 - Estimating Effects of Price-Distorting Policies Using Alternative Distortions Databases*, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/B9780444595683000134>

Josling, T., (1993, juni), *Protectionism in agriculture: Slow progress towards freer trade in agricultural products*, Link Springer, <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF01000520.pdf>

Pasour, E. C., (1986, 1.oktober), *Protectionism and Agricultural Price Supports*, Foundation for Economic Education, <https://fee.org/articles/protectionism-and-agricultural-price-supports/>

Regjeringen, (2020, 21.januar), *Importvernet for jordbruksvarer*, <https://www.regjeringen.no/no/tema/mat-fiske-og-landbruk/jordbruk/innsikt/handel-med-jordbruksprodukter/importvernet-for-jordbruksvarer/id2364459/>